

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
DIREKTORAT ZA CIVILNO PRAVO

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342
F: (01)369 5783
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
gp.ukom@gov.si

Številka: 091-17/2019/2
Datum: 11. 4. 2019

**Zadeva: Ustava, ZPP, Sodni red – Predlagam.vladi.si predlog 9884-68:
Snemanje in dostopnost posnetkov javnih razprav – odgovor**
Zveza: Vaš dopis, št. 092-68/2019/1 z dne 12. 3. 2019

Ministrstvo za pravosodje je prejelo vaše elektronsko sporočilo, s katerim ste nam z zgornjim dopisom z namenom priprave odgovora poslali predlog, posredovan prek spletnega orodja predlagam.vladi.si. Predlog se nanaša na dostopnost posnetkov narokov v pravnem postopku, na katerih javnost ni bila izključena.

Javnost sojenja je bistvena prvina demokratične družbene ureditve ter vsake pravne države in je tudi s 24. členom Ustave Republike Slovenije¹ (v nadaljevanju Ustava) posebej zajamčena pravica, ki v okviru temeljne človekove pravice do sodnega varstva zagotavlja uresničevanje pravice do poštenega sojenja. Javnost sojenja zajema javnost sodnih obravnav in javno izrekanje sodb. Oba dela pravice do javnosti sojenja sta v prvi vrsti namenjena uresničevanju pravice do poštenega sojenja, kar pomeni, da je prvenstveno namenjena strankam v posameznem postopku, šele podrejeno pa nadzoru splošne javnosti glede sodnega (oblastnega) odločanja.² Pravici iz 24. člena³ Ustave ni mogoče uresničevati neposredno na podlagi Ustave, kar pomeni, da mora zakonodajalec predpisati način njenega uresničevanja.

Zakon o pravnem postopku⁴ (v nadaljevanju ZPP) sledi ustavno zapovedanemu načelu javnosti sojenja. Ustava posebej ne navaja, kdo je nosilec pravic iz 24. člena. To pomeni, da pravici nista pogojeni z državljanstvom, temveč pripadata vsakomur. Brez izjeme gresta strankam v postopku (tako ZPP v 295. členu), medtem ko so drugi posamezniki vezani na morebitne splošne ali posebne izjeme, ki jih določajo področni zakoni. Splošni izjemi sta

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16.

² Glej Komentar Ustave Republike Slovenije, avtorji France Arhar... (et.al.), urednik Lovro Šturm, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002, stran 270, 271.

³ Besedilo 24. člena Ustave: »Sodne obravnave so javne. Sodbe se izrekajo javno. Izjeme določa zakon.«

⁴ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US in 10/17.

navzočnost na glavni obravnavi in polnoletnost (293. člen ZPP), posebne izjeme pa so vezane na posebej kvalificirane posameznike (glej 295. člen ZPP).⁵

Pojem javnosti torej lahko razlagamo kot splošno javnost in kot javnost za stranke. Bistvo splošne javnosti je v tem, da sme biti navzoča na naroku za glavno obravnavo vsaka polnoletna oseba, in da sme vsakdo poročati o dogajanju na sodni obravnavi in tako obravnavo tudi komentirati. Javnost za stranke pa pomeni, da smejo stranke sodelovati na glavni obravnavi tudi takrat, kadar je sicer splošna javnost izključena, ter da smejo pregledovati in prepisovati spise pravde, v kateri so udeležene.⁶

Po našem mnenju je pravica do dostopa do zvočno ali zvočno-slikovnega posnetka celotnega naroka ali njegovega dela zaobsežena v pojmu javnost za stranke. ZPP namreč v okviru Devetega poglavja z naslovom »Zapisnik« v 125. členu določa, da lahko predsednik senata odredi, da se zapisnik vodi s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev ali da se stenografira, po 125.a členu pa lahko odredi zvočno ali zvočno-slikovno snemanje celotnega naroka ali dela naroka, o čemer obvesti stranke in druge udeležence na naroku. V skladu s četrtem odstavkom navedenega člena ima stranka pravico do dostopa do posnetka in pravico, da v petih dneh po vročitvi prepisa posnetka ugovarja zoper morebitne nepravilnosti. Gre torej za vrsto vodenja zapisnika s pomočjo tehničnih sredstev.

V skladu z veljavno ureditvijo se v praksi na sami obravnavi ali pozneje lahko strankam in drugim upravičencem v sistemu za zvočno snemanje dodajo pravice do poslušanja posnetkov, ki so dostopni prek spletne strani *obravnave.mp.gov.si*. Identiteta uporabnika te storitve se preveri prek kvalificiranega digitalnega potrdila (certifikata), ki ga stranke pridobijo same. Sistem zagotavlja varnost in zaščito posnetkov ter revizijsko sled. Namreč, ko stranka prvič posluša posnetek, ga sistem prenese na računalnik. Naslednjič, ko ga želi poslušati, sistem prav tako zahteva identifikacijo z digitalnim kvalificiranim potrdilom in priskrbi ključ, se katerim se posnetek »odklene«. Tako posnetek ne gre v roke osebam, ki nimajo pravic za poslušanje posnetkov oziroma se tako omeji možnost zlorabe posnetkov.

Snemanje in fotografiranje glavne obravnave kot del zagotavljanja javnosti dela sodišč, namenjenega ne le strankam, temveč splošni javnosti, pa je urejeno v Sodnem redu⁷. Ta v 17. členu določa, da je snemanje in fotografiranje v zadevah, kjer javnost ni izključena, dovoljeno neposredno pred pričetkom javne glavne obravnave in ob ustni razglasitvi odločitve, in sicer s prostora, ki ga za to določi sodnik, ki vodi postopek. Snemanje celotne glavne obravnave, kjer javnost ni izključena, izjemoma pisno dovoli predsednik sodišča in s tem seznanjeni sodnika, ki vodi postopek, najmanj en dan pred pričetkom glavne obravnave. Prošnjo za snemanje je treba oddati v poslovnem času sodišča najmanj dva delovna dneva pred začetkom glavne obravnave. Sodnik, ki vodi postopek, snemanje dopusti v obsegu, ki je potreben za pravilno obveščanje javnosti in na način, ki najmanj ovira potek postopka. Za potrebe obveščanja javnosti lahko sodišče samo snema del ali celoten potek glavne obravnave. V zvezi z ureditvijo v 17. členu Sodnega reda je minister za pravosodje v skladu s tretjim odstavkom 4. člena Sodnega reda dne 25. 1. 2017 podal tudi Razlago snemanja in fotografiranja z vidika varstva osebnostnih pravic, ki je dostopna na spletni strani: https://www.iusinfo.si/download/razno/ZS_-SR-17_clen_razlaga_P.pdf.

⁵ Glej tudi Komentar Ustave Republike Slovenije: dopolnitev komentarja, avtorji Matej Avbelj ... (et al.), urednik Lovro Šturm, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2011, stran 386.

⁶ Lojze Ude, Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, Ljubljana, Uradni list, GV Založba, 2005, str. 52.

⁷ Uradni list RS, št. 87/16.

Menimo, da sta veljavna pravna ureditev in njena izvedba v praksi ustrezni in primerni ter v skladu z ustavnimi jamstvi, ki jih Ustava zagotavlja posameznikom z vidika varstva njihovih osebnostnih pravic po 35. členu Ustave. Dostop do posnetkov mora biti po našem mnenju omejen, saj so posnetki gradivo, ki je namenjeno odločanju v okviru sodnega postopka, po vsebini pa običajno vsebujejo občutljive vsebine. Prav tako posnetki lahko vsebujejo osebne podatke drugih oseb, udeleženi v pravdnem postopku. Poleg tega četrti odstavek 125. a člena ZPP stranki izrecno ne daje pravice, da od sodišča zahteva, da ji hkrati s prepisom izroči tudi posnetek na ustreznem nosilcu, temveč ji daje samo pravico do dostopa do posnetka, kot opisano zgoraj. Če torej z vidika veljavne zakonodaje niti stranka sodnega postopka nima absolutne (popolne) pravice do dostopa oziroma uporabe posnetka, potem ne bi mogli dostopa do posnetka omogočiti splošni javnosti, ki bi ga lahko neomejeno uporabljala (za nedoločene namene).

Upoštevanje navedeno bi bilo možnost, po kateri bi imela (splošna) javnost dostop do posnetka že ob izpolnjevanju edinega pogoja – da javnost na glavni obravnavi ni bila izključena, še toliko težje utemeljiti kot primerno alternativo dejanski prisotnosti javnosti na glavni obravnavi.

Glede na vse zgoraj navedeno menimo, da predlog ni primeren za nadaljnjo obravnavo.

S spoštovanjem.

Pripravila:
Mihaela Bevc
sekretarka

Miha VERČKO
generalni direktor